

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Theaetetus (argumentum)

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

si bonum, & proprium idem esse dixerimus, nonne bonus bono duntaxat amicus? Om-
nino. At istud quoque confutatum à nobis iam dudum existimauimus. Recordamini? O-
ptime. Quo igitur sermone deinceps utamur: ad nihil uidelicet. Opera precium itaque est
instar sapientum in iudicijs quæ dicta sunt, enumerando resumere. Si enim nec amantes,
neque amati, nec similes, neque dissimiles, nec boni, nec proprii, nec alia quocumque diu-
rauimus, quorum propter multitudinē haud memini, si inquam nihil ex istis amicum est
nihil equidem quod asseram, amplius habeo. Cum ista dixissem, cogitauī quendam è ma-
ioribus natu mouere, sed illico tanquam demones quidam pædagogi tam Lysidis quam
Menexeni, unā cum fratribus illorum, domum eos redire iusserunt. Hesperus enim ue-
nerat. Primum itaque nos, & alij circumstantes pædagogos repulimus. Sed cum nihil
nos curarēt, & barbare quædam ingerentes grauius ferrent, simulque pueros uocarent,
illorum procacitate uicti, cœtum dissoluimus. Videbantur enim nobis quia festo succu-
buisent nihil habere, quod in medium afferrent. Postea iam abeuntibus illis, ad Mene-
xenem Lysidemque conuersus, hæc breuiter intuli. In præsentia ridiculi ineptique euasisse ui-
demur, tam ipse grandis natu, quam uos pueri. Siquidem isti abeūtes nos carpent, quod
amicos inuicem nos esse putemus (ego enim me uobis annuero) cum nōdum quid a-
micus sit, inuenire potuerimus.

EPITOME MARSILII FICINI FLOREN-
TINI IN THEAETETVM PLATONIS, VEL DE SCIENTIA
ad Petrum Medicem patriæ patrem.

DI A LOGVS de scientia Petre Medices insurgit altius, & dignas miro ingenij tui acumine quæ-
stiones mouet, quarum capita, solutionesque in hoc compendio summam animaduertes. Vbi quid sci-
entia non sit, quid sit, & unde, & quomodo, disputatum reperies. Socrates quidem quid scientia sit,
interrogat. Theætetus autem respondet scientiam esse geometriā, arithmetica, ceterasque huius ge-
neris disciplinas, & artes singulas. Hanc Socrates responsionem tanquam interrogationi minus congruā respuit.

Quia cum interrogaretur quid scientia sit, non quid, sed quot scientiæ sunt, enumerat, & cuius scientiæ sunt, expo-
nit. Qui enim arithmetica dicit, non scientiam ipsam, sed numerandi scientiam: & qui geometriam, metiendi sci-
entiam dicit: Deinde ridicula responsio est, cum per ignota reddatur. Nemo enim potest quid hæc scientia numero-
rum uel figurarū sit, nosse, nisi quid est scientia, nouerit. Præterea superflua responsio est. Nam cum posset paucis
complecti ipsius scientiæ rationem, diuenerat ad singulis infinitū iter ingreditur. Affert posthæc Protagoræ defi-
nitionem, scientiam sensum esse dicentis. Hominem quippe Protagoras rerum omnium mensuram esse censet, exi-
stentium quidem ut sunt, non existentium autem, ut non sunt, & qualibet cuique talia esse, qualia cuique uidentur.
Quales enim res quæque sunt, tales sentiri. Quales sentiuntur, tales phantasia, id est sensui interiori uideri. Quo es-
fici uult, ut sensus scientia sit. In hoc sanè Thales Milesius, Homerus, Epicharmus, Empedocles, Heraclitus, Prota-
goras consenserunt. Nam cum inquit Thales aquam omnium esse principium, & Homerus patrem omnium Occa-
num, matrem Tethydem esse, omnia ostendunt in fluxu uersari, Hos reliqui quos memorauimus, imitati, nihil esse
unquam, sed fieri semper unum quodque dixerūt. Vnde nihil in se absolute tale potius esse quam tale, sed per motū,
mixtionē, relationemque unius ad aliud, huic quidem tale, illi tale, & fieri, & uideri. Quod omnia in motu sint, ex
eo constare putant, quod à motu omnia fiant: quod autem à motu omnia, ex eo conijciūt, quod à quo quidque sit, per
illud & conseruatur. Sed tam illa quæ ad animā, quam quæ ad corpus pertinent motu & exercitatione seruatur,
ocio torporeque pereunt. A motu igitur omnia. Præterea quandiu cælorum sphaera mouentur, miscentur quatuor
elementa. Quatenus ista miscentur, catenus inferiora gignuntur: quæ postquā genita sunt, exercitatione seruatur.
hæc igitur omnia motus efficit. Addunt quod ex calore generatio, calor ex motu solis uel collisione corporū pro-
uenit, Quod autem nihil secundum se ipsum unum aliquid sit, sic exemplo inducunt: albedo, & quisque color, nec
oculorum aspectus est, neque corporum motus, sed ex aspectu motuque medium quiddam resultat, id est talis circa
oculos passio. Et ex diuersa aspicientis dispositione uariisque intuenti modo, colores uarij, & alijs alij, & uiden-
tur, & fiunt. Præterea radiorum motus uarijs corpora pulsans, oculosque feriens, diuersas & omniformes ima-
gines offert. Quinetiam sæpe diuersis hominibus animalibusque circa idem diuersus color apparet & est: sæpe
quoque eodem, & circa idem, quanquam non eodem, sed alio tempore, ob naturæ ipsius mutationem. Opinatur igitur
tur quicquid est, esse motum. Motus autem species duas, unam in agendo, in patiendo alteram. horum motuū com-
mixtione, omnia ut ipsi aiunt, conficiuntur. Euentus specie gemini, numero infiniti sunt, sensibile uidelicet, atque sen-
sus, qui cū sensibili sit semper atque congregatur. Quotiens enim sentiendi uis aliqua, & aliquid illi consonum una
coherent

Definitio per
enumeratio-
nes uitiosa
Scientia an
sensus

coherent, eorū concursu duo quaedam proueniunt: circa id quod obiectum est, species sentienda, color, sapor, odor, ceteraq; huiusmodi: circa uim animae, sensus. Quibus disiunctis, ista non fiunt, quo fit, ut ex ijs quae quinque sensibus offeruntur, nihil tale suapte natura uel tale sit, sed cum sensu congregiendi aliā aliud fiat. Nihil enim agens uel patiens secundum se ipsum est, sed in alterno congressu utrunq;. Quare nihil seipso unū aliquid est, sed ad aliud. Socratis con- alicui semper fit, nec est unquam, uerum fit, fluitq; semper. Hec autem ex eo redarguit Socrates, quod ebrius, & hi futatio prae- qui Phrenesim patiuntur, & insani & dormientes cum somniant, necnon qui sensus alio quodā morbo corruptos etorum habent, uera sentire se, & cogitare affirmant, cum omnia tamen illorum uisa falsa esse dicamus. Quo efficitur, ut non omnia quae uidentur, uera sint. In eandem dubitationem cadunt, quaecunque uigilantes sobrii q; sentire dicimur. Nam equum ferme tempus somno, & uigiliae uicissim damus. Idcirco dubium est, utrum haec an illa potius somnia falsa q; sint. Qui uero apparatus omnia uera esse opinanti uolunt, sic utiq; responderent, quod uaria agentium patientiumue affectiones diuersa producant: & obiecta quae sentiuntur, agunt secundum patientis sensus affectionem. Hec in uigilante, & dormiente, aegrotante, & beneuolente alia est. Quapropter & alia iudicia fiunt, omnia tamen uera: quia omnia cuiq; talia sunt, qualia iudicantur. Meminisse enim oportet quod supra dictum, nil sui natura absolute unū aliquid esse, sed ad alterū, & alteri, & alterius esse, quicquid aliquid est. Immo fieri quicquid sit aliquid, esse uero nihil. Hec itaq; sibi inuicem consonant: secundum Homerum & Heraclitum, omnia fluere: secundum Protagoram rerum omnium mensuram esse hominem: secundum Theaetetum, scientiam esse sensum.

Alterā Socratis confutatio Aduersus eos ita Socrates argumentatur. Si sensus scientia est, bruta quae magis quam homo sensibus ualent, scientia praestabunt. Item si uere sunt quaecūq; uidentur, cuiuslibet hominis cogitationes aequae rectae sunt, nec ullus alio sapientior, nec homine deus. Accedit ad haec quod inanis esset docendi, disputandi, redarguendi facultas, cum nihil discere oporteat eos, qui uere de singulis iudicant, neq; inquirenda sint quae quisq; possidet, neq; redarguendū aliquid sit: quandoquidem cogitationes quaelibet uerae sunt. Praeterea si idem est sentire ac scire, ut uidere atq; audire, cum primum literas inspiciunt pueri nondum eruditi, uident eas, sciunt igitur: aut si nescire dicantur, dicantur etiam non uidere. Et cum primum barbaros sua pronuntiantes audimus, nondum illius linguae periti, sicut audire sic et scire quae proferunt affirmabimus, quod si quis intelligere neget, neget similiter & audire. Respondebit ad ultimum hoc Protagoras, quod uidemus audimus ue, scire: quod ignoramus, nec sentire quidem. Ut in literis figuram, situs partium, & colorem pueri uident, & uidentes sciunt. Voces barbaras audientes, mox acutum, & graue ut audiunt ita sciunt: literarum uero uocumq; significata cum non sentiant, prorsus ignorant. Contra illum sic infertur. Ex hoc o Protagora sequitur, ut cum significata sciunt, alio quodam quam sensu sciunt. Scientia itaq; aliud quiddam est quam sensus. Item si uidere scire est, non uidere nescire erit. Quod autē quis uidit didicitq; & meminuit, scit. Saepē uero id non uidet, ergo & nescit, quapropter idem simul & scit & nescit. Praeterea si uno oculo aliquid uideas, alio clauso nihil cernas, illud uides pariter & non uides. Quare litigiosus quispiam dixerit: Si uidere scire est, & non uidere nescire: idem scis simul & nescis. Adde quod cum quid eminens & confuse prospicis, uides quidem, nescis tamen, cum dubites. Non igitur scientia sensus est. Responderet forte Protagoras, primo quidem de memoria & scientia distinguendo. Nam cum primum sentiendo quis patitur, memoriter tenere incipit, deinde etiam non patiēdo meminit, cum iterum idem sentit patiturq;, reminiscitur. In primo quidem scit actu non habitu, in secundo, habitu non actu, in tertio, & actu simul & habitu: quare interdum & scit et nescit. Neq; tamē haec contraria. Nam non eodem modo quo scit ignorat. Ergo cum non uidet, meminit tamē, scit habitu, actu nescit. Hec uero contraria non sunt. Et cum a Socrate dicitur alius sapientior, respondet Protagoras non ex eo sapientes quosdā, insipientes alios esse uocandos, quod alij uera, alij falsa opinentur. Nam opinari unū quēq; illa quae quisq; patitur, pati ea a quibus mouetur, moueri ab his quae agunt, agere illa quae sunt, quae sunt uera esse. Ex quo oēs opinari uera concludit, nō tamen omnes bona atque decora. Sapientes asserit eos, qui bene affecti quaecūq; offeruntur ut bona suscipiunt, bonaq; sibi putant, & ut putant, sunt. Insipientes illos, qui male affecti, mala iudicant, & mala sibi sunt quae iudicant. Contra id quod dicitur, omnes uera opinari, sic Socrates. Accidit in omni uita & singulis facultatibus, ut existimemus in quibusdam nosmetipsos uere iudicare, in nonnullis alios. quisque enim facultatem aliquam profitetur, alteri in aliena arte concedit. Aut existimatio haec uera, aut falsa est. Vtrinq; sequitur, non omnes homines uere putare. Nam si uera existimatio illa, uerum erit quod quidā in multis uere iudicat in quibus nos falso opinamur, Non omnes igitur uera opinantur. Sin falsa, ergo in hoc saltem saepe decipimur, quare nō omnis opinio uera. Quinetiam saepe contingit, ut quae unus ut uera cogitat, ab omnium aliorū opinione abhorreant. illa igitur illi uera, falsa alijs uidebuntur. Erunt igitur falsa, tamen plus quam uera, quo plures sunt quibus falsa quam quibus uera putantur. Non ergo mensura rerum ille, sed alij. Quare nō omnes mensura rerū omnium sunt. Item Protagorae sententia, quod omnis opinio uera sit, Paradoxon est, & praeter omnium ferme sententia, ex quo omne penē genus hominū falsam eius opinionē censet: quod si uera est omnis opinio, uerū & hoc uniuersale iudicium, ergo ut falsa putatur, ita & est Protagorae ipsius positio, qua dicitur omnē opinionē esse uerā. Nam seipsam, ita dicēdo, falsam esse cōcedit. Et si dixerit falso putare illos qui ab eius dictis abhorret, hinc quoq; idē sequitur,

non omnem scilicet opinionē esse ueram. Præterea qui ignorat, mensura eius quod ignorat esse nequit. Qui dubitat, ignorat: omnes homines dubitāt, multa ergo ignorant. Non omnes itaq; omnium mensura sunt. Cumq; dicit, qualia cuiq; singula uidentur, talia sunt, aberrat. Quæ nanq; medicinæ artis ignaris salubria corpori noxiæ uidentur, nō semper talia sunt, sæpe illos opinio fallit: & quæ utilia uel noxia in reipublicæ administratiōe ciues deliberrando decernunt, non semper reip. talia sunt. Obsunt enim multa, quæ profutura sperabant: & quæ nocitura, profutura sunt. Quod si ipsum salubre, & utile non sola opinione hominūq; cōsuetudine constant, sed aliquam suapte natura substantiam habent, multo magis honestū ipsum atq; bonum, quippe utilium principium est, & finis. Quapropter nec in his quæ ad corporis curam, nec in illis quæ ad animam & reipub. gubernationem spectant, qualia cuiq; singula uidentur, talia sunt. Etenim si quæcūq; uidentur, talia essent, quoties quis futura prædiceret, uere nimirū præfagiret. quod quidem falsum est: Raro enim futura talia ueniunt, qualia cogitantur. Et si quis de futuris iudicat, nō qui uis id agit, sed artifex de his quæ ad eius artem spectant. Ut futuram febrem medicus potius quàm musicus, futuram consonantiam musicus melius quàm medicus præuidet. His deniq; confutatis occasionem sumens Socrates à libertate uel seruitute loquendi, de libertate philosophantium, & seruitute ciuiliū ac rhetorū disputat, qualis sit utrorumq; uita: quod philosophi finis est, ab humanis malis ad superna bona conscendere: de præmijs eorū qui cælestia petunt, pœnis eorum qui terrenis inhiant. Qua digressione peracta ad propositam quæstionem reuertitur. Eius fundamentum erat Heracliti sententia quod omnia moueātur. Cuius contrariū Parmenides, & Melissus, & Eleates Zeno senserūt. Omne enim unum & immobile posuere, Quorum dogma Plato in libro De uno rerū omnium principio, quem traduximus, exponit & approbat. Contra uero Heraclitū & Protagoram à motus diuisione differere incipit. Motus duo sunt genera. Vnus secundū locum motus, secundū rei naturam alter. Latio illa altera ratio hæc dicitur. Lationis species duæ, transitus circulatio. Quia uel de loco ad locum fit transitus, uel circa locum unum eundemq; circuitus. Motus uero in ipsa rei motæ natura, aut secundum substantiam, aut circa quantitatem uel qualitatem efficitur. Si secundum substantiam ad ipsum esse quid mouetur, generatio: si ad non esse, corruptio. Secundum quantitatem ad maius, incrementum: ad minus, decrementum dicitur. Motus qui de qualitate in qualitatem, affectio nominatur. Sortitur deinde uaria ex uarijs qualitibus nomina. Nam qui ad calorem calefactio: ad frigus, frigefactio, ad colorem, coloratio, similiterq; de cæteris. Distinctione præmissa querit Socrates, si mouentur omnia, utrum duobus illis motus generibus singula, aut uno quodam multa, duobus alia moueātur. Si uno quodam multa, sequitur non magis illa moueri quàm stare. Nam si modo quodam mouentur, quodammodo et quiescūt. Opinio uero illorū nō id uult, sed omnia omnino sine ullo statu moueri. quo fit ut omnibus motibus agitentur. Ergo dū res è loco ad locū ferūtur, ex affectione interim in affectionem iugiter transeūt, ut ex calore in frigus, albedine in nigredinem, uel contrā. Queritur utrum sub una quadam harum forma aliquantulum maneāt nec ne, si manent, sequitur ut non omnis status sit expulsus. Si non permanent, dum quid calidum aut album pronunciat, desinit calidum esse uel album. Immo prius quàm pronuntiatio incepta desinat, desinit esse forma. Vnde nihil unquam uere pronunciat aut percipitur: nec magis calidum illud quàm non calidum, album quàm nō album est prædicandum, cum in nullo consistat, & sit & non sit pariter dum profertur. Quam ob causam rerum formæ nobis ignotæ sunt. Idem de sensu dicendum. Nam nec uisus in uisione, nec in audiēdo auditus momentū permanet. Quocirca nō magis uidere aut audire, quàm non uidere, & non audire contingit, etiam dum uidere & audire nos profitemur. Ex quo sequitur, ut sublatis sensibus sublata sit & sensuum ueritas: qua sublata, nullo modo dicendum sensuum scientiam esse. Addit & aliam rationē, ad cuius intelligentiam aduertendū est. quod Plato nullā corpori cognitionem tribuit, quemadmodū nullā uitā. Quod uiuit, id sentit: uiuit anima, & anima sentit. In corpore autem nec uita nec sensus, sed uitæ sensusq; opera declarantur. Ideo quos sensus quinque alij uocant, ipse organa quinque sensus appellari uult, nihilq; his instrumentis sentire, sed per hos quasi meatus ab una quadam animæ ui sentiri singula putat, quæ sensum communem uocat, in quem undiq; è singulis corporis organis, ut ad centrum circuli è circūferentia lineæ uariæ passiones influunt. colores quidē per oculos, per aures soni, per nares odores, saporesq; per linguā, deniq; per totum corpus calor, frigus, humidum, siccum, graue, leue, molle, durum, leue, asperū, rarū, densum, acutū similiter, & obtusum. Quod anima ista non multis, sed una ui sentiat, patet: quia sentiēdo colorem, dicimus non esse uicem: & saporem sentiēdo, non esse odorem pronunciamus. Non potest aliud ab alio distinguere, qui non utriq; cognoscit. Nullum organum eadem quæ & aliud organum porrigit: & si eadem, non eodem modo. Idcirco eorū quæ sentiuntur distinctio, non in organis est, sed in una quadā ui animæ percipiente singula, et singula simul à singulis distinguente. Quæ cum ipsa hæc omnia sola possit, quod nec etiam Peripatetici negant, quid multis sensibus opus est? Hic sensus quem communem uocant, omnibus animalibus statim natis inest. Præter quem est & animatio, cogitatio eadem uis per organa quinque sensit, iudicare non quale solum, sed quid sunt, quod eorum unumquodq; idem est secum, ab alio aliud, unum seorsum. iuncta uero simul duo uel tria, similia item & dissimilia, bona, uel mala, pulchra, turpia sum communem utilia, noxia, & ab uno in aliud ratiocinando percurrere, aliud applicare cum alio, & præterita & futura cum presentibus

Plato approbat Parmenidem dicentē, omnia esse unum & immobile. Distinctio motionū

Phantasia, opinio, cogitatio eadem uis est ultra sensum comunem apud Platonē presentibus

presentibus comparare. Itaq; hac vi essentiam, unitatem, numerum, idem, alterum, similitudinem, dissimilitudinem, pulchrum, turpe, bonum, malum, utile, inutile iudicamus. Quod equidem iudicium cum non statim natis adsit sed longo post tempore, nec omnibus animalibus, sed quibusdam, patet quod alia quadam vi præter commune sensum hæc percipimus. Hanc phantasiam perfectam, et opinionem nuncupat. Quæ tamē ipsa non sufficit. Nam hæc omnia proprio quodam, et particulari modo, certo sub tempore locoq; et conditione iudicat. Scimus autē nos de iisdem in genere, et uniuersali modo etiam iudicare, non quid nunc homo hic, uel ubi hoc utile, uerū quid ipsa semper humanitas, quid passim utilitas ipsa sit. Ideoq; alia vi opus est, quæ uniuersales rationes rerū generatim percipiens de una discurrat in aliam, discurrendoq; argumentetur. Quod quidem in nobis fieri dum syllogismos netimus, nemo dubitat. Hanc rationem uel cogitationem dicimus uniuersalem: cum opinionem ipsam, particularem rationem cogitationemq; nuncupemus. Ad hanc deniq; mens accedit, quæ omnes rationes rerum non discursu, sed simplici stabilitq; intuitu percipit. nam supra motum ac tempus, status et æternitas esse debet. Motus quidem et tempus in ratione: in mente status est, et æternitas. Non enim aliud post aliud discit, sed simul omnia tenet. Supra mentem ipsa animæ unitas est summi boni character, qua non rerum rationibus ideisq; sed primo rerum omnium principio, quod ipsum unū est, iungitur. Cum omnes animæ uires quæ in cognitione uersantur enumeratæ sint, et scientia in cognitione consistat, in qua potissimum ui scientia sit, uidentium. Sensui quidem non conuenit, ut multis iam rationibus cōstitit, et hac præcipue, quia sensus ille communes essentias rerum non iudicat, sed passiones quasdam corporum solummodo percipit. Quisquis ignorat essentiam, ignorat et ueritatem. Qui ueritatis est expertus a scientia nimium alienus. Non ergo in sensu scientia, ubi anima non per se sed corpus percipit, atq; ideo sæpe decipitur. Sed in phantasia forsitan, et opinione consistit, ubi essentias iam percipimus, et anima per seipsa sine corporis ministerio iudicat. Atq; hæc sententia secūdo loco Theæteto placet, quod sciētia sit opinio, non quælibet tamen, sed opinio uera: falsa autem opinio, ignorantia. Cum uero Theætetus opinionem in duo distinxisset, uerā, et falsam, quæ fuit ilico Socrates quomodo falsa opinio esse possit. Vnumq; supponit, quod quisquis opinatur, aut ea quæ nouit, aut quæ non nouit opinatur. Vnde in hunc modum ratiocinatur. Qui opinatur falsa, nunquā ex eo falsa opinatur, quod putet aliqua quæ nouit: alia quædam esse quæ etiam nouit. Nam qui utraq; noscit, aliud pro alio nunquam accipit. Neq; quæ non nouit, alia quædam quæ non nouit. Nihil enim de illis quis iudicat, quæ nunquam in cogitationem uenerunt. Neq; quod nouit, id quod nunquam nouit: aut contra quod non nouit, id quod nouit esse. Quis enim pro ignoto notum, uel pro noto ignotum accipiat? His igitur modis opinari falsa nullus posse uidetur. Fortē uero alio quodam pacto falsa homines opinantur, cum ea quæ non sunt, opinantur. Ex quo falsa opinio erit ea quæ non sunt opinari. Sed neq; id fieri potest. Quisquis enim uidet, unum aliquid uidet: qui unū aliquid uidet, existens quoddam uidet: qui uero non existens uidet, uel unum aliquid. Qui non unū aliquid, nihil: qui nihil uidet nec uidet quidem. Ergo aut non uidet, aut quod est uidet. Similiter de auditu ac ceteris sensibus affirmare possumus. Quamobrem cum opinio sensum sequatur, quicumq; opinatur, unum aliquid opinatur: qui unum aliquid opinatur, existens aliquid opinatur. ergo quod est opinatur. qui uero non existens, etiam nec unum aliquid. Si non unum aliquid, nihil igitur. Si nihil opinatur, nec opinatur quidem. Itaq; aut non opinatur omnino, aut quod est opinatur. Quapropter neq; hoc modo falsa aliquis opinabitur, quod quæ non sunt opinetur. Accedit modus alius quo commutatio fit, ita ut aliud pro alio accipiamus: ut pro pulchro turpe, et pro utili inutile. quod quidem Socrates ita refellit. Opinari, secū ipso loqui est, dum nobiscummet interrogamus, respondemus, affirmamus atq; negamus. Nec est locutio hæc intrinseca extrinseco sermone deterior. In extrinseco uero sermone nullus unquā dicit quod turpe est, esse pulchrū: et quod homo, bouē esse: quod par, impar. aut huiusmodi aliquid. Quare multo minus cogitando asseret, horū unū aliud esse. Nam aut noscit utraq; aut alterum solum. Si utraq; nunquam utiq; commutaret. si alterum, neq; sic etiam. quod enim cognoscit, nunquam pro illo quod nondum in cogitatione uenit acciperet. quo fit ut nondū inuentum esse uideatur, quomodo falsa opinio nobis insit. Vtitur hic Plato, et in Philebo, Sophista, atq; Menone, sex nominibus ad eandem uim animæ pertinentibus, ad sex illius officia significanda. Nam cū post sensum communē anima eadem quæ et communis sensus apprehendit, opinante potentia percipit, prima ipsa perceptio, imaginatio dicitur. Vt apprehensa conseruat memoria. Vt iterum quæ seruauit, in seipsa resumit remiscencia. Et cum resumendo de alio in aliud quasi quadam ratiocinatione discurrit, cogitatio. Postquā uero discursu peracto affirmatur aliquid uel negatur, opinio. At uero cum opinione percepta per sensum atq; memoriam anima cogitatione refingēs ita in hæc respicit uelut in illa à quibus ista manarunt et quæ imagines sunt res ueras esse putat, picturam quandam, et phantasiam Plato nominat. Et cum ceream inducit effigiem, cerebri naturā nequaquam intelligit. Non enim dixit in corpore, sed in animo cereā effigiem esse. Cum uero in incorporeo nihil sit corporale, per translationem quādam operumq; similitudinē potius, quā ita ut uerba sonant, hæc intelligentia sunt. Neq; in corpore figi uult rerū imagines, neq; in animo ab externis obiectis effingi, sed uel ex natura sua habere illas animū, uel occasione ab extremis motibus corporisq; passionibus sumpta in seipsum sua ui formas rationesq; concipere. Qui de his dubitat, Plotini summi interpretis cōmentaria legat. His expositis ad opiniois falsi

Formæ quæ
sunt in anima
non eæ sunt
quæ sūt extra

se modòs redeundum est. Inducit plurimos Socrates, & multos respuit, & ut Sophistarum fastum reprimat, sepe quæ concessa ab illis sunt, iterum atq; iterum confutat. Tandem ex Platonis mente colligendum est, quod quando sensibile quoddam primo nobis occurrit, eiusq; occursum sensus in nobis efficitur, & à sensu memoria, ac deinde rursus idem nobis obijcitur, memoriam præcedentem cum sequente sensu componimus, & in his iam dicimus Socrates, equus, ignis, cæteraq; huiusmodi. Atq; hæc opinio quædam nuncupatur, cõponentibus nobis præcedentem memoriam cum recente sensu. Et quotiens hæc quæ colligantur, inuicem consonant, opinio uera existit: si dissonant, opinio falsa. Nam si quis dum Socratis speciem in memoria seruat, Platonem ipsum offendat, putetq; se ob quandam similitudinem Socrati rursus occurrere, postmodum Platonis sensum uelut à Socrate hauriens, memoriæ Socratis ipsum accommodet, opinio falsa resultat. Atq; hoc pacto opinio falsa fit ex collatione sensus ad cogitationem. Fit & alio modo, collatione commutationeq; cogitationis unius ad alterius cuiusdam cogitationem. potest enim quis numerorum quorundam species, quæ in memoria latent, etiam absq; præsentem sensu, cogitando inuicem permutare, ita ut XII. pro XI. & contra XI. pro XII. capiat. Verum dubitatio quædam suboritur. Nam quicumq; species seruat, scit ea quorum species habet. hos ergo scit numeros. Sin commutat, ignorat. Quare simul eadem & scit, & ignorat. Respondendum, non esse absurdum ut is qui uno modo scit, ignoret alio. Nam is habitu quidem scit, actu ignorat. Quocirca his nihil impedientibus, duæ falsæ opinionis species inuenta sunt, & paulo ante expositæ. Oritur & alia dubitatio. Quæ si quis dum scientiis duorum quorundam habet, commutando falso opinetur, & alterum pro altero capiat, uidetur rem ipsam cuius habet scientiam, ignorare: & quod deterius est, scientia ipsa, non ignorantia ignorare, cum ipsa scientia commutationis causa sit, ignorantie commutatio. Quod si ita est, cum scientia ignorare nos faciat, nihil prohibet quin ignorantia scire efficiat. Respondet ad hæc Theætetus ponendam in animo inscitiam sicut & scientiæ speciem, & qui alterum pro altera capit, falli, atq; ita per ignorantiam potius quam per scientiam ignorari. Responsio hæc minime sufficit, quin eodem modo quo & supra, quaeretur, si commutat eas inuicem species, utrum cognoscat utranque, aut ignoret, aut alteram norit, alteram ignorauerit. Unde superior controuersia omnis redibit. Item si ponenda species qua scientia noscitur, & qua inscitia, iterum species aliæ quibus species hæc noscitur, ponenda sunt, & aliæ rursus quibus illæ. atq; ita in infinitum progrediamur. Quocirca non ita, sed aliter respondendum. Nam dicendum erat, ut Socrates supra tetigerat, quod non rerum notionum permutationis causæ sunt, sed confusio notionum, negligentia diuturna, externa similitudo haud exacte discussa. Non ergo scientia, immo confusio, negligentia, deceptioneq; ignorare uidetur. quanquam hæc haud absolute iudicari prius possunt, quam quid est scientia, fuerit declaratum. Nam per lucem tenebras, per sonum silentium, per bonum malum, per uerum falsum dignoscimus. Ante igitur quid scientia est, de finiendum uideatur, quam falsa opinio declaranda, si perfecte illam comprehendere cupimus. Hinc Theætetus, scientiam esse ueram opinionem asserit. Quod quidem ex eo confutat Socrates, quod oratoria facultas persuadet, non docet: qui persuadet, opinionem inducit, & opinionem ueram, cum uera refert, neque tamen scientiam. Nam de his quæ in motu sunt semper, & aliàs se aliter habent, certa nunquam scientia est. Talia uero sunt humana negotia, de quibus oratores agunt, præsertim cum sepe ad ea credenda auditores inducant, de quibus ipsi dubitant, & quibus nunquam intersuerunt. Addit post hæc Theætetus Leucippi, & Cyrenæi Theodori definitionem. Scientia est opinio uera curatione. & idcirco quæ rationem habent, sciri possunt: quæ ratione carent, minime. Et Prødicus Chius Leucippum imitatus, elementa rerum, quia simplicia sunt, proptereaq; sine ratione, ignota esse asseruit: composita uero curationem habere possint, nota. Rationem quidem definitionem, & orationem quandam declarantem rei substantiam proprietatemq; intelligunt. Quæ quia plura includit, subiectum & prædicatum, interdum etiam copulam, id est uerbum, & nomina, compositum quoddam significat. Elementum uero simplex, ideoq; rationis expertus, & ignotum relinquitur. Duo quæ dicta sunt, Socrates confutat. prius quidem posterius hoc, quo dicitur, Elementa, quia simplicia, ignota: quæ ex his effecta sunt, quia composita, nota. Deinde prius illud, quod scientia sit cum ratione opinio uera. Et exempli causa pro elementis literas accipit, pro composito syllabam. Verum quæ de his tradit, de rebus omnibus intelligi uult. Prima contra illos ratio est. Quia quemadmodum composita ab elementis dependunt, ita compositorum cognitio ab elementorum cognitione perficitur. Neq; enim sine causa, quæ à causa sunt, cognosci possunt. Quapropter impossibile est, ignoratis elementis scire composita. Item sume compositum quoddam, ut ecce So, primam nominis Socratici syllabam. Vtrum syllaba hæc utraq; elementa est? An una quædam species ex elementis congrementibus nata? Si utraq; ergo quisquis syllabam hanc, so, nouit, utraq; elementa nouit. Interrogatusq; quid est so, s, & o, respondebit. Et si s, & o ignorabit, so, nunquam cognoscet. Nam qui utrunque nescit, nescit & ambo. Impossibile igitur est ignoratis elementis composita nosse. Sed dicet forte aliquis, syllabam, & unamquæq; speciem, non elementa, sed unum quiddam præter illa existere. Quem Socrates sic interrogat: Vtrum species hæc, & syllaba partes habeat nec ne. Si habet, totum quoddam est, & omne. Totum uero, & omne, nihil aliud est quam partes omnes. quod in numeris patet. Etenim totus numerus, nihil aliud est quam omnes quas continet unitates. atq; ita species hæc constabit ex partibus, & partes eo ipso quod erunt totius erunt. Sicut ergo nota

Quæ uera
quæ falsa o-
pinio
Duæ species
opinionis
falsæ

species, ita & elementa cognita. Nam si speciem noscit, totum & omne noscit. Si totum & omne, nullā ipsi ex partibus eius deesse cognoscit. Ergo singulas scit partes habere. singulas itaq; noscit: quas si ignorarit, utrum omnes adsint, nec ne, scire non poterit. Impossibile igitur ignoratis elementis speciem noscere. At si quis dixerit speciem ipsam unam partes nullas habere, ex eo quod elementa quibus constat, partes eius non sunt: sequitur ut simplex, et impartibilis sit. Quare sicut elementum quia simplex, ignotum dictum fuit, ita & species ipsa quia simplex, ignota esse dicitur. Adeoq; nullo modo fieri potest, ut ignoratis elementis species quæ ex his fiunt, noscantur. Quod ex eo quoque perspicue patet, quod in singulis artibus fundamentum cuiusq; artis intelligendæ est, elementa rerum ipsarum de quibus ars ipsa agit, comprehendere. Alioquin labor omnis est irritus. Hoc denique confutato, Socrates iam principalem propositionis partem refellere incipit, ubi dicebatur, Scientiam esse opinionem ueram, cum ratione. Tria enim rationis nomine significari possunt, aut oratio, aut per elementa rei discursus, aut definitio. Si primum, omnis opinio scientia erit. Siue enim uera seu falsa opinemur, quod sentimus sermone proferre ualemus: ergo ratione opinabitur, etiam qui falsa opinabitur. Si secundum, quotiens quis per elementa discurret, scire dicitur. Ad uero idcirco falsum est, quia elementa discurrendo transponere potest, ordinemq; peruertere, & elementum unius rei in aliam quandam referre, & uni elementum alterius accommodare. Qui uero ista confudit, scire non est dicendus. Si tertium, id est definitionem intelligit, & scientiam uocat opinionem ueram cum definitione, sic contra illum argumentamur. Definitio interpretatio differentie est: ideo quicumque definit, præter rei communia differentiam propriam assignat. Sed qui Socratem uere, & Theætetum opinatur, utrum differentias opinando Socratis, & Theæteti percipit, nec ne? Si non percipit, nec uere opinatur. nunquam enim alterum ab altero uere distinguere, nisi differentias utriusq; dignoscerem. Ergo eo ipso quo uere opinatur, differentias callet. Quare nihil opus est præter opinionem ueram, addere rationem, id est differentie rationem. Verum dicitur forte quispiam, in ipsa opinione sensum quandam imaginationemq; differentie includi, potius quam certam differentie naturalis intelligentiam: ideoq; addendum in scientie definitione, differentie intelligentiam. Contra hunc

Septem definitiones scientie redditæ a Sophistis

ita Socrates argumentatur. Absurda profecto definitio est, qua idem per idem describitur. Cum uero dicimus scientiam esse opinionem ueram cum ratione, id est cum differentie intelligentia, scientiam per scientiam definimus. Nam intelligentia differentie, differentie scientia est. unde scientia erit opinio uera cum scientia differentie, quod dictum ridiculum est. Ex his omnibus iam falsæ sophistarum definitiones redargutæ sunt. Prima, quæ dicebat scientiam esse singulas quæ discuntur facultates: secunda, quæ scientiam esse sensum: tertia, scientiam esse opinionem ueram. quarta, scientiam esse opinionem ueram cum sermonis prolatione: quinta, opinionem ueram cum discursu per elementa: sexta, opinionem ueram cum differentie imaginatione: septima, opinionem ueram cum scientia differentie. His deniq; redargutis uidendum est quid Plato doceat. quippe in sexto lib. De reipub. Brontinum, & Archytam Pythagoricos imitatus, duo rerum genera ponit, intelligibile scilicet, & sensibile. Illud stabile & incorporeum: hoc mobile corporeumq;. Viam ad illud noscendum rationem uocat, uiam ad hoc sensum, notionem communem illius, intelligentiam: huius, opinionem. Sed utrumq; genus bifariam diuidit. Vult enim esse intelligibile primum, & secundum: in eo ideas, id est diuinæ mentis species motionesq;, & mentes alias, & animas contineri: in hoc numeros, & figuras. Numeri quippe & figuræ quamuis incorporalia sint, tamen quia diuisionem aliquam suscipiunt, non pari dignitate qua impartibiles substantiæ censenda sunt. Illorū cognitionem proprio nomine intellectu, horum cogitationem intellectualem uocat. Sensibile quoq; pari diuisione partitur, in primum scilicet, et secundum. In primo locat corpora omnia corporeaq;. In secundo umbras, et imagines corporum, siue in aqua, siue in speculis appareant. Et eas ita se habere ad corpora, ut mathematica ad diuina existimat. Perceptionem corporum, credulitatem proprie nominat: umbrarum, imaginationem. Deinde circa umbras corporum, uel corpora, uel mathematica, scientiam esse negat, sed in solo intellectu diuinorum eam locat. Quod & in hoc dialogo significauit in principio, cum scientiam & sapientiam idem esse proponeret. Nam sapientiam esse diuinorum contemplationē ubiq; testatur. Quo uero differat intellectus ipse, id est scientia ab opinione, in libro de natura his uerbis ostendit. Si intellectus ueraq; opinio due res sunt, necesse est ideas per semet intellectu potius quam sensu comprehendere. Sin uero, ut quibusdam uidetur, uera opinio ab intellectu nil differt, omnia quæ corporea sentimus, certa habenda sunt. Sed opinor duo esse dicenda, propterea quod utraq; magna differentia distant: quippe quorum alterum doctrina nobis insinuat, alterum persuasionis assumptio. Alterum quidem semper cum ratione uera, porro sine ulla ratione alterum. Alterum eorum nulla ratione traducibile, alterum nutans incertumq;. Quid, quod recte opinionis omnis homo particeps? Intellectus autem dei proprius, & paucorum admodum electorum hominum? Eadem ferme in Menone Phileboq; testatur. Quid ergo scientia est? diuinarum rerum certa ratione comprehensio. Hæc intellectu, primo ac semper. In ratione secundo, nec semper. Nam ratio cum inter intellectum opinionemq; media sit, quoties ad inferiora porrigitur, opinionis repletur erroribus, & diuina cogitare desistit. Cum uero ad mentem sui ducem cōuertitur, diuinorū cognitionē haurit, quam proprio nomine in mēte sapientiā, in ratione reminiscentiā Platō nūcupat. Et ideo de obstetricia facultate per quā reminiscimur, hoc in dialogo disputauit, ut nō modo quid scientia

fit, uerum etiam quomodo acquiratur intelligeremus. Immo & unde sit & per quem, explicuit dum diceret Socratem dei iussu obstetricio munere fungi. Est ergo scientia, diuinorum certa ratione comprehensio, in mente residens, in rationem profluens, à deo menti inserta, à dialectico præceptore in rationem deo aspirate reducta, rationem in mentem dirigens, mentem cum diuinitate coniungens.

PLATONIS THEAETETVS, VEL DE
SCIENTIA, TRANSLATVS E GRAECO IN LATINVM
à Marfilio Ficino ad Petrum Medicem patriæ patrem.

EVCLIDES, TERPSIO, SOCRATES, THEODO-
RVS, THEAETETVS.

ODO'NE ò Terpsio, an iam pridem rure uenisti? TER. Pridem satis, ac te in foro quaesui, & miratus sum quod reperire nequiueroim. EV. Non eram in urbe. TER. At ubi? EV. Cum in portum descendissem, offendi Theætetum, qui Corintho è castris Athenas ferebatur. TER. Viuus ne an mortuus? EV. Semiuuius. uulneribus enim quibusdam afflictus est, & quod detrius, morbo etiam diuturno in castris est confectus. TER. Num dysenteria? EV. Hac ipsa. TER. O qualem uirum refers in discrimine positum. EV. Præclarum admodum atq; optimum ò Terpsio: nam paulo ante nonnullos audiui, qui eum circa rem militarem miris laudibus extollebant. TER. Nec mirum id uideri debet, immo longe magis mirandū esset, si contra se haberet. Sed cur non diuertit Megaram? EV. Properabat domum. Ego enim & consului & obsecraui, ille noluit. Quinetiam comitatus ipsum, cum ab eo discederem recordatus sum Socratis, atq; admiratus quàm diuine & sape alias, & de hoc maxime uaticinatus fuerit. Nam paucis diebus antequam è uita decederet, obuiam factus Theæteto adhuc adolescentulo, cum eo disseruit, eiusq; indolem & probauit, & admiratus est. Deinde mihi Athenas profecto rationes disputationis illius auditu maxime dignas singulas enarrauit, atq; insuper addidit, præstantem omnino uirum futurum si adoleuerit. Ac uera nimium prædixisse uidetur. TER. Certe. sed quinam sermones? num referre potes? EV. Non uerbis per louem, sed literis. Etenim reuersus domum statim cōmentarijs eos perstrinxi: deinde per ocium reminiscendo, latius scripsi, & quoties Athenas proficiscerer, siquid excidisset, Socratem interrogabam, atq; huc rediens emendabam. Quo factum est, ut uniuersa pene disputatio illa conscripta sit. TER. Vera loqueris. Audiui enim hæc à te pridem, & ista nosse cupiens, te quaesiturus huc sape accessi. Quid ergo nunc obstat, quo minus percurramus? Enim uero quiete mihi opus est. Nam ex agro ueniens, defessus sum. EV. Ego quoq; Erineum usq; Theætetum comitatus sum, quam obrem libenter admodum requiescerem. Eamus ergo. Nobis enim sedentibus puer aliquis perleget. TER. Probe. EV. Hic ò Terpsio liber est non ita compositus, quasi Socrates mihi referat, ut reuera retulit, sed quasi cum illis præsens disputet, quibuscum disputasse mihi narrauit. Hos autem geometram Theodorum & Theætetum fuisse dicebat. Ne igitur molestum esset, si inquam, & inquit, consensit, & negauit, sæpius interponeretur, his uitalis Socratem ipsum unà cum illis disputantē induxi. TER. Scite Euclides. EV. Heus tu, accipe librū ac lege. SOC. Si Cyrenæi ò Theodore præ cæteris mihi curæ essent, quæ ad eos spectant abs te potissimum exquirerem, siqui illic iuuenes geometricæ, aut alteri philosophiæ studio ardentem incumberent. Nunc autem magis nostros quàm illos amo, potiusq; intelligere cupio quinam è nostris iuuenibus in uiros probos euasuri merito uideantur. Hæc ipse pro uiribus semper explorō, & ab alijs ad quos iuuenes confluere uideo, sæpe percontor. Te autem non pauci sectantur, & merito. Nam & aliorum gratiā, & geometriæ maxime, concursu dignus esse uideris. Si quem igitur nactus es memoratu dignum, libenter audirem. THEO. Atqui ò Socrates & me referre & te auscultare decet qualem è uestris ciuibus adolescentem inuenerim. Qui si formosus esset, laudare illum uererer, necui forsitan illius amore captus uideri possem. Nunc autem ne mihi succenseas neq; turbes. non enim est pulcher. Similis tibi est, sicut naso & prominentibus oculis, quamuis minus ille quàm tu in his modum excedat. libere tecum loquor, scito in

Cur in dia-
logis perso-
na loquētes
introducantur

Facies simi-
lis Socrati
refertur